

פניני הפרשה

וירא

עלון מס'

1060

שנה כ"ב התשפ"א

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

נגיעה במעשי האבות

ראינו שהתורה הרחיבה לספר ולתאר את הכנסת אורחים של אברהם, וכתבה פרשה שלימה על זה, מה שלא מצינו בשאר מעשי המצוות שעשה אברהם אבינו, למרות שידוע שהוא קיים את כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין.

מסביר החפץ חיים (בספרו "אהבת-חסד", עניין הכנסת אורחים פ"ב) שמכאן יש לימוד גדול כמה חביבה מצות הכנסת אורחים וגמילות חסד אצל הקב"ה. והתורה הרחיבה ענין זה ללמוד מאבינו הזקן את גודל מצות גמילות חסד בכל פרטיה ודקדוקיה. וכמו שמצאנו שתיכף לאחר מעשה שיבח אותו הכתוב ואמר "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" וגו'.

וכבר אמרו חז"ל שאדם צריך לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב. השאלה איך אפשר להגיע לדרגה כזו, הרי יש ירידת הדורות? אלא הכוונה שכל אחד ואחד צריך לעשות כפי כוחו מאמץ ולהשתדל בגמילות חסד. וכמו המשל למלך שלעבד חזק נתן שדה גדולה ולעבד חלש נתן שדה קטנה, שאם החלש יעשה את המוטל עליו יחשב לו כאילו עשה כמו בעל השדה הגדולה. ולכן דקדקו לומר "מתי יגיעו מעשי" מלשון נגיעה, נגיעה קלה להידבק במעשיהם.

*

מסופר שהנאון רבי חיים עוזר זצ"ל לא הרגיש טוב בסוכות, וכשבא אליו אחד הרבנים ביקשו ללכת לסוכה. ומכיון שהוא מצטער הוא פטור, אבל האורח חייב לכן שילך לסוכה. לאחר כמה דקות הגיע רבי חיים לסוכה... שאל אותו הרב האורח: הרי אמרת שאתה מצטער ופטור! ענה לו רבי חיים: אני פטור מן הסוכה, אך כרגע יש לי הכנסת אורחים ובוה אין דין של מצטער...

דרכי הפרד"ס

אשכנזי מפרש התורה

עצה טובה

ראשי תיבות / נוטריקון

מלבד הדרך המצויה של צירוף האותיות הראשונות של תיבות הפסוק למלה, יש גם אופן הנקרא "נוטריקון", והוא חלוקת מלה אחת לכמה מלים, באופן שכל אות במלה היא ראש של מלה שלימה (לדוגמא: שבת" נוטריקון "שינה בשבת תענוג"). בזמננו קוראים גם לנוטריקון ר"ת. הגמרא בדרך כלל מרבה להשתמש בנוטריקון יותר מאשר בראשי תיבות, ואף מצינו במסכת שבת (ק"ה ע"א) שהגמרא שואלת "אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא מניין ללשון נוטריקון מן התורה?", והגמרא מציגה כמה נוטריקונים הנרמזים בפסוקים. "נוטריקון" היא המדה השלושים בכריתא של ל"ב מדות. ואמנם העולם מחבב יותר את דרך הראשי תיבות על פני הנוטריקון, לפי שנוטריקון קל יותר לרמוז בו. אפשר גם לעשות ר"ת למפרע, באופן שהמלה המורכבת מראשי התיבות, נקראת מתתיבה האחרונה לתיבה הראשונה, וכן ר"ת בשיכול אותיות, באופן שהמלה או המלים היוצאות מראשי התיבות, אינן כסידרן בפסוק אלא בשיכול האותיות (מצינו שרמזה הגמרא בשני האופנים האלו בשבת נ"ה ע"ב).

הקשית קושיא
בשיעור ואחד
השומעים ענה
לך תשובה
דחוקה,
במקום לדחות
אותו, תאמר
לו "יפה, אבל
יש עוד
תירוץ", ואז
מיד תאמר את
התירוץ
האמיתי.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"אומרים כי בימי קדם בזמן חכמי ורבני תונס, בימי מורנו הרב הקדוש רבי ישועה בסיס צוק"ל ותלמידו מורנו רבי אברהם הכהן יצחקי מחבר ספר משמרות כהונה ועוד, היו משתדלים בהחזקת ידי הת"ח שבדור, והיו משתדלים עמהם להיות מצבם שוה לגדולי העשירים בין בפרוסתם אכילה ושתייה ובין במלבושם, שיהיה מלבושם כאחד מגדולי העיר, חליפות טובות מהמין היותר טוב. וכל זמן שהיו מרגישים על איזה ת"ח שיש לו איזה צער, היו מבקשים ממנו לספר להם מה שבלבו, והיו עוזרים לו ומסדרים אותו על הצד היותר טוב".

("מגיד חדשות" ח"ט עמ' קמ"ו)

אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר וגו' אולי יחסרון חמשים הצדיקים המשה וגו' אולי ימצאון שם ארבעים וגו' אולי ימצאון שם שלשים וגו' – לכאורה קשה, כיצד חשד אברהם אבינו ע"ה שהקדוש ברוך הוא ישחית את ערי סדום ועמורה בשגם יש בכל עיר עשרה צדיקים? ונראה לעניות דעתי שאברהם אבינו לא ביקש על צדיקים גמורים, שזה היה פשוט לו שהקדוש ברוך הוא לא ישחית אם ימצא מנין עשרה צדיקים גמורים בכל עיר ועיר, אבל ביקש על צדיקים שביחס לעיר ואנשיה נחשבים כצדיקים, ולכן כתוב "צדיקים" (חסר יו"ד), רצונו לומר צדיקים כאלה שאינם גמורים, אבל ביחס לעיר הם צדיקים. וזהו פירוש "בתוך העיר", רצונו לומר בעיני העיר. ונעתר לו הקדוש ברוך הוא. ודרך אגב ניתן ללמוד מכאן שלעולם אל ימנע אדם עצמו מן הרחמים, שהרי אברהם התפלל וביקש למרות שיכול היה לומר שבודאי אילו היו צדיקים בעיר לא היה הקב"ה משחיתם. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

מאויבי תחכמני

שנראית כלא אסטרטגית, הוא חושב צעד אחד קדימה, ואומר לעצמו אם האויב עולה לנקודה זו, זה חשוב לו, ואם זה חשוב לו, גם לי זה צריך להיות חשוב... כך גם אדם שרואה שהיצר מנסה להפילו דוקא בדברים מסוימים, עליו להבין שאם חשוב ליצר להפיל אותו בדברים אלו, כנראה דוקא בהם תלוי תיקונו בעולם.

החתם סופר מפרש "ושבית שביו" - למד ממנו כיצד הוא אינו מסיתך בפעם אחת, להטותך מדרך הטוב לדרך הרע, אלא היום אומר לך עשה כך ומחר אומר לך לעשות כך - אף אתה אל תקפוץ לדרגה גבוהה בבת אחת אלא עלה במעלות התורה והמצוות שלב אחר שלב, עד שתגיע לתכליתך.

הרב **קדושת לוי** לומד דוקא מזריזותו של היצר הרע, ובלשון הזו היה אומר: "בראותי באיזו זריזות והתלהבות רץ אדם לעשות עבירה שאינה אלא הנאה רגעית חולפת, לומד אני קל וחומר באיזו זריזות והתלהבות צריך אדם לרוץ לדבר מצוה".

הבעל שם טוב היה אומר שהאדם צריך ללמוד מהיצר את הדביקות במטרה. כמו שהוא דבק בשליחות שלמענה הוא נוצר, ולעולם אינו מרפה, אף אתה למד ממנו להיות דבק בשליחות ובמשימות שהוטלו עליך.

על כך אמר דוד המלך עליו השלום: "מאויבי תחכמני מצוותיך כי לעולם היא לי" (תהלים קיט, צח), מיהו האויב הגדול ביותר שיש לאדם? זהו יצרו המבקש להחטיאו, ודוקא ממנו, מדרכיו ומפעולותיו צריך האדם ללמוד ולהתחכם, לקנות דרכי מלחמה ותחבולות, כיצד לקיים את המצוות, "מאויבי - תחכמני מצוותיך".

על המשנה באבות (ד, א) "איזהו גבור הכובש את יצרו", היה **הבעל שם טוב** נוהג לומר: "כובש" אמרו ולא "הורג", כי הגבורה האמיתית כנגד היצר היא לכבוש ולשבות את תחבולותיו ובהם להשתמש נגדו.

אחד הדברים החשובים ביותר לנצחון במלחמה נגד האויב, זו האסטרטגיה. צבא הנערך לקרב מול האויב, בראש ובראשונה עליו ללמוד את דרכי הלחימה של צבא האויב ואת טכסיסיו. רק בדרך זו ניתן יהיה להיערך כראוי, כדי להדוף את האויב ולנצחו. כל זמן שהאויב ודרכי לחימתו אינם מוכרים, צפויות הפתעות מכל עבר והתבוסה כמעט מובטחת. לדוגמא, צבא שאינו יודע באלו טילים מתכוון האויב להשתמש, לא ידע באיזה סוג טילים ליירט אותם.

אף אנו הלוחמים השכם והערב במלחמת היצר, חייבים ללמוד ולהכיר את דרכי תעתועיו של האויב הגדול ביותר שלנו, כדי שנשכיל להינצל מפיתוייו ולנצחו. בשימת לב עלינו לעקוב אחר טכסיסיו ולמצוא את נקודות התורפה שלו, ועל ידי שבתחבולות נעשה מלחמה, נוכל לקחת את הרע ולשעבדו לטוב.

ולכן נאמר "כי תצא למלחמה על אויביך ושבית שביו" (ולא "שביו") - קח בשבי את דרכיו שלו, ועל ידם תפעל נגדו ותדע להישמר ממנו.

והדוגמאות הן רבות כדלהלן:

כאשר מרפה היצר הרע את ידיך ואומר לך: "אל תעשה את המצוה הזו, זה לא בשבילך...", שמור טיעון זה לזמן שהיצר הרע ישכנע אותך לעבור עבירה, והחזר לו באותו מטבע: "זה לא בשבילי העבירה הזו..."

כאשר היצר אומר לך: "אכול ושתה כי מחר נמות, תיהנה, חיים רק פעם אחת...". תשתמש בטיעון זה כדי לסתור דבריו, תחזיר לו: "חיים רק פעם אחת, וכמה עוגמת נפש תהיה לי בעולם האמת לראות שהחלפתי עולם קיים ונצחי בעולם חולף...".

מפקד במלחמה ששם לב כי האויב עולה לעמדה

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

היהודי היחיד בעולם

צודקים, מי לא יצחק לשמע הדברים? יהודי אחד? מצוה אחת? יום אחד? הרב אשם בכל אשר קרני, הוא שהורני כך! בצעדים נחושים שם פעמיו אל הרב כדי לתבוע הסבר.

ראה הרב את פניו והנהן בראשו: "הלא ביקשתי ממך להמתין עד שאסביר את הענין כדבעי". טרם הספיק להמשיך, ואל הבית התפרצה האשה הנסערת: "הושיעה רבי! בעלי - נטרפה דעתו עליו!". ניסה הרב להרגיע את רוחה, ואז הופיע הזקן, נושם ונושף כדי לתבוע את הסוחר לדין תורה...

קם הרב ואמר: הסכיתו כולכם ושמעו! אמנם הורית לך את שלושת הדברים, אבל עתה הנני להסבירם:

ראשית, אמרתי: "עליך לחשוב שיש רק מצוה אחת לקיים". כוונתי היתה, שהעצל אומר לנפשו: "מצוה הבאה לידי - אוכל להחמיצה. אם לא אקיים את זו, אקיים אחרת במקומה". יושב הוא ליד הספר ומרשה לעצמו לחלום: "אמנם יש כאן מצות תלמוד תורה, אבל היא לא תברח, אפשר ללמוד גם בשעה הבאה". בא עני לבקש נדבה, והוא מושך בכתפיו. אמנם יש מעות בכיסו, אבל יבוא עני אחר ואולי יתנם לו...

לכן אמרתי: "אל תחשב חשבונן של מצוות! דומה יהיה בעיניך כאילו רק מצוה זו לפניך, ואין עוד. רק לימוד זה, רק תפלה זו, רק מצוה זו שבאה לידך".

ועוד אמרתי: "דמה בנפשך כאילו אתה היהודי היחיד בעולם". מדוע? כי כאשר באים להתרים לדבר מצוה, משתמט כל אחד ואומר: "מדוע באו אלי? הלא יש אחרים מלבדי!". כך נדחה העני מאיש לאיש ונותר בדלותו. גם כאשר מתקיים שיעור תורה, אומר כל אחד: "מדוע אעזוב את ביתי בשעת לילה כשהגשם טורד? יש משתתפים רבים בלעדי". וכינתיים אין מנין בשיעור.

זו גם היתה כוונתי כשאמרתי לך, שתחשוב שרק היום עליך לקיים מצוות. לא רציתי, שתדחה את המצוה מיום ליום, עד שתדחה כליל. ואת שלש העצות הללו למדתי מהפסוק: "כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות". פתח הכתוב בלשון יחיד וסיים בלשון רבים, ללמדנו שיהודי צריך לראות כל מצוה כיחידה כפי שכתוב: "כל המצוה" (בלשון יחיד), "אשר אנכי מצוך" - יראה עצמו כאילו הוא לבדו בתבל, "היום" - יראה את היום הזה בלבד ותו לא - אז תהיה בידו היכולת לקיים את כל המצוות!

מעשה ביהודי תם וישר שנכנס אצל הרב לשאול שאלה: "רבי, חפץ אני בכל לבי להיות בן העולם הבא, אבל עם הארץ הנני. לקבוע עתים לתורה, אין בידי אפשרות, ואינני יודע מה לעשות. הורני נא אורחות-חיים בדרך קצרה!".

אמר לו הרב: "הסכת ושמע, חרוט בזכרונוך ודמה בנפשך, כי רק מצוה אחת עליך לקיים, ואתה היהודי היחיד בעולם, ואין חובה עליך לקיים מצוות אלא ביום זה בלבד!". "אם כך הוא" התלהב האיש "הרי אין קל מזה!". מיהר ויצא מביתו של הרב. קרא אחריו הרב בקול: "עצור, רצוני לפרש דברי!". אך היהודי נחפז לדרכו. "אין צורך", השיב הלה מאחורי כתפו, "הבנתי היטב!".

משם פנה אל חנותו, חנות לממכר אריגים. יהודי קשיש נכנס, בחר אריג ושילם תמורתו בטעות שלושה דינרים תחת שניים. הסוחר המפולפל הבחין בדבר, אך לא העמידו על טעותו, והקשיש פנה לדרכו.

שעת הצהריים התקרבה. הסוחר נעל את חנותו ופנה הביתה לאכול ארוחתו. "טול ידים!" אמרה האשה, "מיד אגיש את האוכל".

"את יכולה להגישו מיד", ענה בעלה, "אין עוד צורך ליטול ידים!". האשה הנדהמת נעצה בו עינים תמהות.

"הבוקר הייתי אצל הרב, והוא פסק, שאני חייב לקיים רק מצוה אחת. כבר הנחתי היום תפילין וגם התפללתי, והרי זה די והותר להיום. מחר אהיה פטור אף מזאת, שכן הרב הוסיף שאיני צריך לקיים מצוות אלא היום בלבד!". פיה של האשה נפער בתדהמה. עוד לא הספיקה לחותמו, ונקישות דחופות נשמעו מכיוון הדלת. אדם זקן נכנס. "קניתי אצלך אריג" אמר הזקן, "ועתה נוכחתי לדעת ששילמתי דינר אחד יותר מדאי". "אמנם כן", ענה המוכר בשוויון-נפש, "אך מה בכך? היום הייתי אצל הרב, והוא הורה לי לחשוב שאני היהודי היחיד בעולם. אם כן, כבודו חשוב בעיני כגוי, וטעות הגוי מותרת..."

כעת הגיע תור הקשיש לפעור פיו בתדהמה, בעוד האשה פרצה בצווחות אימים: "הצילו! דעתו של בעלי נתבלעה עליו!". הזקן אף הוא הרים קולו בזעקה, ולנוכח המהומה נסוג בעל הבית אחור ונס מן הבית.

ברחוב העיר נעמד ואמר לנפשו: "רגע אחד, הלא הם

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(פתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתידי בע"ה לראות אור)

שאלה: יותר קל לי ללמוד בלי חברותא, כגלל שאני צריך להסביר לו מספר פעמים, וקשה עלי הדבר מאוד, ומאידך ידוע לי מעלת הלימוד בחברותא, מה אעשה?
תשובה: אינני יודע. כל הגומל חסד ישלמו לו כפלי כפליים.

שאלה: כיצד ניתן להאדיב את לימוד התורה על הדור הצעיר?
תשובה: יש מתיקות גדולה בתורה: באותיותיה, בנקודותיה ובטעמיה. בעיון הגמרא, בדקדוקי רש"י תוספות ומהרש"א. בניסוח הגאוני של הרמב"ם והפוסקים. אין חסר אין יתר. הכל מדויק להפליא. אין כופים לילד לאכול דבש. רק נותנים לו כפית קטנה לטעום, והשאר יבא מאליו.

שאלה: מהי העצה לחבר תלמידים ללימוד?
תשובה: האמת תורה דרכה! לאמת יש כח עצום. כשתלמיד רואה פשט אמיתי ברש"י, והוא רואה שהפירוש מתאים בדיוק למלים, זה נותן לו שמחה בלימוד. כשהתלמיד רואה שאם הוא מקשה על רבו קושיא אמיתית, רבו מתאפס מול האמת, זה נותן לו מבט אחר על הלימוד.

שאלה: לימוד התורה מלחיץ אותי, בעיקר דרישת ההתמדה. מה עלי לעשות?
תשובה: אינך חייב להלחץ ולא להתמיד. יש לגנון את הלימוד לפי סדר מסוים. "אם אדם יודע מתיקות התורה – היה משתגע אחריה" (אור החיים פרשת כי תבא). ודוד המלך אומר: "טעמו וראו כי טוב ה', אשרי הגבר יחסה בו!"

שאלה: דברי כת"ר בדבר השיבות לימוד הרמב"ם חדרו ללבי ועשו בו פירות ב"ה. כת"ר גם אמר שאדם הלומד רמב"ם צריך לחדש על דבריו, בקשתי היא שיורנו מורנו איזוהי דרך ישרה לעיין בדברי הרמב"ם ולחדש עליו?
תשובה: יש לך כל המפרשים שלו, תשׁוּוה דבריו עם הגמרא ותחדש.

שאלה: אני שואף להגיע למעלותיו של כת"ר שליט"א בעיון. איך אגיע לזה?
תשובה: תשאף להגיע למה שאתה יכול להגיע. אולי אתה יכול לעיין יותר טוב ממני? למה תגביל את עצמך? תשתדל כפי יכולתך וזהו.

שאלה: נודע מה שכתב הרמב"ם (בפ"ג מהלכות ת"ת הי"ג) "שאדם קונה רוב חכמתו בלילה". לפי זה מי שרוצה ללמוד כל לילה כל הלילה ולישון ביום, האם נוהג נכון?
תשובה: ילמד בלילה עד הצות פחות או יותר, אבל לא יהפוך משכבו של לילה למשכבו של יום.

חידת השבוע

מי כיהן במשרת שופט הקצרה ביותר?

הפתרון: לוט כיהן כשופט בסדום יום אחד בלבד, כמ"ש "ולוט יושב בשער סדום", וכתב רש"י: "ישב כתיב. אותו היום מנחה שופט עליהם". ובלילה נחרבה סדום.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו